

Обласний організаційно-методичний центр культури
Закарпатської обласної ради
Ужгородська дитяча музична школа № 1 ім. П.І.Чайковського

**Методична розробка уроку
для дистанційної форми навчання у 2020 році
на тему «Творчий портрет Ріхарда Вагнера»**

*Автор методичної розробки
Мильо Олена Владиславівна
викладач Ужгородської ДМШ №1
ім.. П.І.Чайковського*

Ужгород 2020 р.

Автор методичної розробки: Мильо О.В. – викладач Ужгородської ДМШ № 1 ім. П.І.Чайковського

Методична розробка уроку з музичної літератури для дистанційної форми навчання у 2020 році. (Ужгород 2020 р.)

Анотація: у методичній розробці пропонується огляд життя та творчості композитора Ріхарда Вагнера у вигляді дистанційного уроку з музичної літератури. Життєвий шлях та аналіз творчості композитора поєднується з самостійним слуханням музики учнями. Запропонований варіант уроку може бути використаний викладачами музичної літератури для проведення дистанційних занять.

Тема уроку: «Творчий портрет Р.Вагнера».

Мета уроку: Ознайомити учнів з життям та творчістю Р. Вагнера, ознайомити з особливостями втілення в музиці новаторських ідей композитора, познайомити з характерними ознаками його творів. Розвивати вміння учнів уважно слухати оперну музику, давати характеристику засобам музичної виразності. Розвивати мистецький світогляд та естетичний смак учнів.

Тип уроку: засвоєння нових знань.

Музичний матеріал, що вивчається на уроці:

1. Увертюра до опери «Тангейзер».
2. Опера «Лоенгрін» вступ до 3 дії та весільний хор «Радісний день».
3. «Політ валькірій» з тетралогії «Перстень нібелунга».

Обладнання: планшет, портрети композитора та його родини, ілюстрації пов'язані з життєвим шляхом митця.

План уроку :

1. Вступне слово про тему уроку.
2. Життєвий шлях Р. Вагнера.
3. Новаторства композитора.
4. Оперний театр Вагнера.
5. Найвідоміші опери.
6. Підведення підсумків.

Вступ

На початку карантину перед викладачами постала нова незвична задача – проводити уроки дистанційно. Проаналізувавши різні он-лайн програми (Zoom, Skype, Viber, Google Classroom) та порадившись з батьками та учнями я зупинилася на найбільш оптимальному, доступному та зручному варіанті, який і використовувала впродовж всього карантину. Свій варіант проведення уроків дистанційно я представляю в даній методичній розробці.

Спілкування і зв'язок з учнями проходили за допомогою Вайберу. Для цього мною були створені групи учнів різних класів. Щотижня для кожного класу я записувала відео уроки. Оскільки можливості мого Apple iPhone дозволяють відправляти відео не більше 5 хвилин, тому відео урок я записувала з декількох 5-хвилинних відео. Чому мною було обрано саме такий варіант подання матеріалу уроку ? Тому, що запис відео уроку учні можуть переглянути у будь-який день та будь-який зручний для них час, тоді як проведення уроку по Zoom не дає 100 % присутності на уроці всіх учнів оскільки деякі діти пропускають час заняття з різних причин. Також ще одна, на мою думку, вагома перевага відео уроків полягає в тому, що їх можна зберігати і переглядати багато разів таким чином закріплюючи знання нового матеріалу уроку.

Крім відео уроку учні отримують посилання за яким в YouTube потрібно послухати певний музичний твір. Потім необхідно виконати письмове домашнє завдання і відправити викладачу для перевірки фото зошита. Для виконання завдання учням дається 1 тиждень. Перевіряючи домашню роботу мені, як викладачу одразу зрозуміло наскільки уважно учень слухав відео урок та музичні твори. За

допомогою Вайберу створюється якісний зворотній зв'язок між викладачем та учнем, що позитивно впливає на процес навчання. Так за час карантину я помітила, що більшість учнів з легкістю справляються з завданнями, їм подобається нова форма уроків, можливість самим обирати час для знайомства з новою темою. В цілому загальна успішність учнів покращилася.

Хід уроку

1. Вступ. Ріхард Вагнер (1813-1883) – видатний німецький оперний композитор, драматург, талановитий диригент, сміливий новатор, письменник. Вніс багато нового в оперний жанр і в цілому в музичне мистецтво.
2. Життєвий і творчий шлях Р.Вагнера. Композитор народився 22.05.1813р. в місті Лейпциг. Його вітчим Людвіг Геєр сприяв мистецькому розвитку Ріхарда, знайомством з музикою і театром. Під враженням музики Бетховена юний Вагнер вирішив присвятити своє життя музиці. В цьому йому допоміг вчитель композиції Теодор Вейлінг. Ріхард пише кілька сонат для фортепіано, оркестрові увертюри, марші, симфонію. Працюючи в різних оперних театрах капельмейстером чи хормейстером, Вагнер також вдосконалював свою композиторську майстерність. Перша спроба в оперному жанрі – опера «Феї». Мандруючи по містам Німеччини Вагнер разом з дружиною оперною співачкою Мінною оселяється в місті Рига. Але прожив там композитор недовго. Переслідуваний кредиторами Ріхард Вагнер тікає разом з дружиною до Парижу де живе у великій скруті.

З 1842 р. Вагнер працює в оперному театрі міста Дрезден капельмейстером. В цьому ж театрі відбулася прем'єра опери «Рієнці», яка принесла Вагнеру визнання.

Працюючи в жанрі опери Вагнер створює нову форму мистецтва – музичну драму. Мета драми – зображати внутрішні почуття людини, та викликати відповідні емоції в душі глядача. Вагнер вважав, що музика є безпосереднім вираженням емоції, яку не може знайти слово. Поезія виходить від серця, і за допомогою розуму і уяви говорить серцю. Музика ж виходить від серця і говорить безпосередньо серцю, не маючи іншого посередника, окрім слуху. На думку Вагнера, кожне з цих мистецтв доповнює один одного. Першою оперою в якій композитор втілює свої новаторські ідеї стала опера «Тангейзер», потім «Лоенгрін».

У 1849 р. в Дрездені відбулося повстання, яке було невдалим. Вагнер приймав участь у розповсюдженні листівок, які закликали до солідарності з повсталими. Композитору вдалося уникнути арешту, виїхавши до Швейцарії. 10 років Вагнер був змушений жити в Цюріху де створив всі свої головні літературні праці : «Мистецтво і революція», «Опера і драма», «Релігія і мистецтво», «Художній твір майбутнього», «Про диригування». Також композитор здійснює ряд концертних поїздок, що прославили його як диригента : Вагнер виступає у Відні, Празі, Петербурзі, Будапешті.

У травні 1864 р. життя композитора докорінно змінюється. Баварський король Людвіг II, який сів на престол, запрошує його до столиці Баварії, міста Мюнхен та надає щедрі матеріальну підтримку. Все своє подальше життя Вагнер присвячує роботі над новими оперними проектами.

13 лютого 1883 р. після серцевого нападу Вагнер помер та був похований у місті Байройт.

3. Новаторства Р. Вагнера в першу чергу пов'язані з глибокими роздумами митця над театральним мистецтвом, та оперою зокрема. Він намагався врівноважити два компоненти опери: драму та музику. Намагаючись наблизити оперу до життя Вагнер використовує безперервний розвиток музичної тканини. Композитор майже повністю відмовився від звичної номерної структури – від закінчених арій, ансамблів, хорів. Замість них став використовувати великі наскрізні вокально-симфонічні сцени. Оперна реформа Вагнера також пов'язана з особливою роллю оркестру. Він не обмежується лише підтримкою вокальної мелодії, але веде свою власну лінію, часом виступаючи на передній план. Саме в оркестрі звучать основні музичні теми – лейтмотиви, які стають символами героїв, предметів та ситуацій. Оркестрова фактура у Вагнера дуже насичена, композитор використовував розширений склад симфонічного оркестру, збільшив групу мідних духових, ввів новий інструмент «вагнерівську тубу».
4. Для втілення своїх задумів та реформ композитору був потрібен власний театр. За підтримки короля Людвіга II оперний театр Вагнера був побудований на півночі Баварії, м. Байройт. Спроектований самим композитором театр має кілька інновацій і призначений для постановки виключно опер Вагнера. Це був незвичний театр для тих часів – зал на 2000 місць, ряди якого подібно до грецького амфітеатру підіймались вгору, традиційних ярусів та лож не було. Саме Вагнер спроектував оркестрову яму і цим винаходом наразі користуються у всіх оперних театрах світу.
5. При створенні опер Вагнер звертався до древніх германських та скандинавських легенд. Композитор сам складав лібрето іноді об'єднуючи сюжети і образи різних народних легенд, підкресливши в них те, що він вважав близьким сучасності. Так

були створені опери «Летючий голландець», «Тангейзер», «Лоенгрін», «Трістан та Ізольда», тетралогія «Перстень Нібелунга», «Парсіфаль».

6. Ознайомившись з життям та творчістю Ріхарда Вагнера можна прийти до висновку, що він поєднував в собі дар композитора, поета та драматурга, публіциста, філософа і винахідника. Так Вагнер відкрив для нас красу середньовічних легенд. Вніс цілий ряд новаторських ідей у мистецтво, деякими його винаходами користуються і в наш час. Також значення Вагнера як великого реформатора опери важко переоцінити. Він органічно поєднував музику, драму і поезію. Ввів цілу систему лейтмотивів у характеристиці героїв. Також композитор розширив склад оркестру, по новому трактував його можливості. Оперы Вагнера ставляться на різних сценах світу, регулярно виконуються і в Байройті. Найкраще з того, що створив Р.Вагнер і сьогодні зберігається в світовій скарбниці музичного мистецтва.

Посилання для слухання музики Р.Вагнера

Увертюра до опери «Тангейзер»

<https://www.youtube.com/watch?v=-yPgsbZmeag>

Опера «Лоенгрін» вступ до 3 дії та весільний хор «Радісний день»

https://www.youtube.com/watch?v=_7Su2gPT_PO

Політ валькірій з тетралогії «Перстень Нібелунга».

<https://www.youtube.com/watch?v=P73Z6291Pt8>

Переглянувши відео урок та ознайомившись з життям і творчістю Вагнера, учням пропонується послухати за посиланнями музичні твори. Потім виконати домашнє завдання, а саме : переписати ці назви у зошит та написати як вони пов'язані з Вагнером

1. Лейпціг
2. Бетховен
3. Мінна

4. Париж
 5. Дрезден
 6. Ліст
 7. Швейцарія
 8. Король Людвіг II
 9. Козіма
 10. Зігфрід
 11. Які новаторства Вагнер придумав?
 12. Увертюра «Тангейзер» (які виразові засоби та характер музики в темі паломників та темі Тангейзера).
 13. Опера «Лоенгрін» вступ до 3 дії та весільних хор (визначити характер, виразові засоби).
 14. Політ валькірій з тетралогії «Перстень нібелунга» (визначити характер музики та виразові засоби).
- Фотографію зробленого домашнього завдання учні відправляють для перевірки, викладач оцінює роботу.

З особистого досвіду роботи хочу зазначити, що відео урок та домашня робота є доступною і зрозумілою для учнів та не забирає в них забагато часу. Учні з захопленням переглядають твори в ютубі, з радістю дивляться запис уроку та з легкістю виконують домашні завдання. Підготувати такий урок також не складає великих труднощів. Для проведення уроку потрібна лише хороша підготовка викладача, сучасна техніка (телефон, планшет чи комп'ютер) та зв'язок з учнями за допомогою Вайбер. Я вважаю, що уроки такого формату є найбільш оптимальними для викладання музичної літератури та сольфеджіо в умовах дистанційного навчання. І пропоную свою методичну розробку для викладачів музично-теоретичних відділів шкіл естетичного виховання.